

PRÆSTATIONS- KULTUR OG TRIVSEL I FOLKESKOLEN

Politisk udspil

Indhold

Indledning: Præstationskulturens konsekvenser i skolen.....	2
Baggrund: Trivsel og mental sundhed blandt børn og unge.....	3
Tema 1: Fællesskab, dannelse og præstationsfrie rum	5
Tema 2: Karakterer og test.....	7
Tema 3: Dokumentationskrav og styring	10

Indledning: Præstationskulturens konsekvenser i skolen

En række undersøgelser peger på, at flere og flere børn og unge rammes af psykisk mistrivsel og mentale helbredsproblemer.¹ Nedsat mental sundhed er således et af vor tids store sundhedsproblemer.

Udviklingen i børn og unges mentale trivsel og sundhed er forværret siden 2000. Færre er rigtigt glade for deres liv, mens flere døjer med forskellige former for mistrivsel som nervøsitet og søvnproblemer – og værst står det til for pigerne.

Årsagerne til denne udvikling er mange, men en vigtig faktor er, at børn og unge i stigende grad oplever et præstationspres. Hvad end det gælder præstationer i skolen, uddannelsesvalg, udseende eller image på sociale medier, så involverer det en række normer og idealer, som mange børn og unge føler, at det kan være svært at leve op til.

Nutidens samfund rummer en række strukturer og værdier, der kræver af børn og unge, at de præsterer og måler sig med andre. Problemet er ikke, at børn er "for beskyttede" og "uvante med at der stilles krav", men tværtimod, at de næsten hele tiden oplever, at de udsættes for præstationskrav, eksponeres og ikke beskyttes nok!

Dette udspil har fokus på præstationskulturens gennemslag i folkeskolen – og på hvad vi kan gøre for at skabe en bedre skole for børnene. En god skolegang er ikke kun afgørende for børnenes trivsel her og nu, men også for, hvordan de kommer til at klare sig som voksne.

Mental sundhed og trivsel i folkeskolen har stor betydning for den enkelte unges faglige kunnen og udvikling, deres selvopfattelse og selvværd samt for deres handlekraft og livsduelighed.

Danmarks Lærereforening ønsker, at alle elever skal trives i den lokale folkeskole – såvel fagligt som personligt og socialt. De skal forlade skolen som handlekraftige mennesker med tillid til og viden om egne evner og muligheder. Skoletid har værdi i sig selv og skal også være en "beskyttelsesfaktor", der i respekt for hver enkelt individ giver eleven ro til at udvikle sig, og øger deres chancer for at få et godt og velfungerende liv.

Derfor giver vi i dette udspil en kort analyse af præstationskulturens betydning for undervisningen i folkeskolen i dag, ligesom vi giver en række bud på, hvad der skal til for at løse præstationskulturens greb om folkeskolen og sikre det gode skoleliv for alle børn. For præstationskulturen er ikke et uforanderligt vilkår – det er en kurs, vi kan ændre.

Dette udspil har fokus på tre temaer, som tilsammen giver et billede af de mange problematikker, der knytter sig til præstationskultur i folkeskolen.

Danmarks Lærereforening foreslår en vej mod bedre trivsel og mental sundhed for alle børn i folkeskolen:

1. Fællesskab, dannelse og præstationsfrie rum
2. Karakterer og test
3. Dokumentationskrav og styring

---

¹ Se fx Statens Institut for Folkesundhed - *Skolebørnsundersøgelsen 2018* (2019).

Baggrund: Trivsel og mental sundhed blandt børn og unge

Børn og unge i en præstationskultur

Det er veldokumenteret, at stadigt flere børn og unge lider af psykisk betonedede symptomer som fx angst, irritabilitet og nervøsitet. Udviklingen i forhold til nervøsitet er særlig markant, da forekomsten i alle alders- og kønsgrupper her er steget 10-20 procentpoint i de sidste 12 år.²

Ifølge Sundhedsstyrelsen er det i dag 23 pct. af pigerne og 17 pct. af drengene i alderen 11 til 15 år, der viser tegn på dårlig trivsel, mens en mindre gruppe på 8 pct. af pigerne og 4 pct. af drengene lever et liv med meget alvorlig psykisk mistrivsel.³

Forskning peger på, at stigningen i forekomsten af tegn på mistrivsel bl.a. er udtryk for, at de nye generationer er under et stort pres. Børn og unge mødes af forventninger om at skille sig ud, være i konstant bevægelse, udvikle sig og præstere i top.⁴ Der er således et stadigt stigende pres på børn og unge for at præstere og være 'den bedste udgave af sig selv' i alle arenaer.

Forskere taler derfor om en cocktail af perfektionskultur og præstationskultur, som øger presset på og sårbarheden blandt børn og unge. Børnene oplever det, som om det er deres eget ansvar at håndtere presset, hvilket forstærkes af omtalen af børn som 'curlingbørn', der ikke er vant til modgang, og derfor skal gøres mere 'robuste'.

Danmarks Lærerforening mener, at det er forfejlet alene at placere ansvaret hos de unge og deres forældre selv.

---

² Skolebørnsundersøgelsen 2018 (Statens Institut for Folkesundhed 2019)

³ Psykisk mistrivsel blandt 11-15 årige (Sundhedsstyrelsen 2011)

⁴ Karakterbogen af Louw & Katznelson 2018 (Med henvisning til Petersen 2016, Sørensen et al 2017 og Rosa 2014)

Hvis der skal findes holdbare løsninger, som øger trivslen hos børn og unge, så skal vi ikke individualisere problemerne, men se på de vilkår, stukturer og rammer, som skaber dem. Det gælder også i folkeskolen.

Hvad med skolen?

Trivselsmålingerne viser, at de fleste børn og unge trives i den danske folkeskole. Der er dog også mange børn og unge, som oplever et stort pres fra skolen, og de bekymrer sig i stigende grad om fremtiden. En undersøgelse blandt 8. klasses elever viser, at 74 pct. oplever, at de indimellem, ofte eller hele tiden er pressede. Det gælder i særlig grad pigerne, hvor næsten 30 pct. ofte eller hele tiden føler sig pressede.⁵ Den primære årsag er et stigende præstationspres i folkeskolen.

Gennem de seneste år har der været forskellige former for strukturændringer i skole- og uddannelsessystemet, som påvirker skolens hverdag og eleverne. Test, eksaminer, uddannelsesparathedsvurderinger, elevplaner og krav om tidlige valg af uddannelse og erhverv mm. har rod i politisk besluttede rammer og strukturer i skole- og uddannelsessystemet. Disse strukturændringer har medført en præstationsstruktur og -kultur, der påvirker skolens hverdag, medvirker til et ændret skole- og elevsyn og presser eleverne.

Forskning har peget på, at forekomsten af dårlig trivsel er steget i takt med indførelsen af omfattende test. De børn, som er blevet testet hele deres liv, er også de børn, som har markant dårligere trivsel og mental sundhed.

---

⁵ Pres på ungdomslivet (Børnerådet 2018)

Andelen af demotiverede elever stiger, idet jævne præstationer i skolen ikke opleves som acceptable.⁶ Det er karaktererne 10 og 12, der stræbes efter. Samtidig gives der karakterer tidligere og i flere fag og opgaver – en udvikling, der ser ud til at forringe elevernes trivsel. Det er vigtigt at være opmærksom på, at de børn og unge, som rammes af mistrivsel og mental usundhed ikke kan isoleres til socialklasse 4 og 5. Præstationskulturen har konsekvenser bredt blandt eleverne, og den fagligt stærke elev kan således også opleve et stort pres for hele tiden at skulle præstere i top.⁷

---

⁶ *Karakterbogen* (Louw & Katznelson 2018)

⁷ Oplæg i DLF af Betina Jacobsen og Iben Nørup, AAU (2019)

Tema 1: Fællesskab, dannelse og præstationsfrie rum

Danmarks Lærerforening foreslår

1. Styrk klassefællesskabet via klasselærerfunktionen
2. Prioritering af præstationsfrie rum
3. Styrk den gode skolestart
4. Den kommunale 10. klasse sikrer rum til fordybelse og afklaring

Folkeskolen har som central opgave at fremme hver enkelt elevs alsidige udvikling. Det kræver en undervisning med plads til at arbejde med børnenes almene kompetencer.

Relationsarbejdet mellem lærer og elev er en katalysator for elevens læring og trivsel, såvel fagligt som socialt og personligt. Men samtidig med, at præstationspresset i folkeskolen er steget over den seneste årrække, er lærernes muligheder for at tage ansvar for elevernes trivsel forringet.

Ændringen af klasselærerfunktionen og afskaffelsen af klassens time har således fjernet elementer i folkeskolen, der netop understøttede en tæt lærer-elev relation og styrkede klassefællesskabet. Særlig i udskolingens sker der en underprioritering af klassefællesskabet og relationsarbejdet mellem lærer og elev, hvilket bl.a. er med til at understøtte en manglende anerkendelse af særlige behov hos eleverne.⁸

⁸ *Marginaliserede unges fortællinger om skole og fritid* (Kaas og Canger 2018)

Det er vigtigt at være opmærksom på for elevernes motivation for at deltage i undervisningen. Jo flere måder eleverne kan motiveres på, særligt de udsatte børn og unge, desto stærkere bliver de i forhold til at kunne overvinde modstand og modstå præstationspres.

Gode relationer kan motivere eleverne til deltagelse, det samme kan oplevelse af at *mestre* noget fagligt såvel som fysisk, personligt og socialt. Det handler om at opleve at være og blive god til noget og få øje på, at man udvikler sig.⁹

Der er gennem de seneste år sket en underprioritering af undervisningsaktiviteter, som er orienterede mod mestring. Dette er sket på bekostning af undervisningsaktiviteter, som er orienteret mod at præstere frem mod noget som fx eksamen eller test. Præstationsorienteret undervisning har i høj grad karakter af at være bundet op på et ydre pligtbetonet krav, som er nødvendigt, når man skal videre i systemet, have en uddannelse og et job.¹⁰

En balance i undervisningen mellem det at præstere frem mod noget og det at mestre noget i øjeblikket er nødvendig for at motivere eleverne og mindske i sig selv præstationspresset. Det er også vigtigt, fordi eleverne hermed erfarer, at det er værdifuldt at være optaget af og fordybet i egen læring, og at man kan lære af sine fejl og ikke blot sammenligner egne præstationer med andres. En for ensidig præstationsorientering betyder endvidere, at lærerne sættes i et krydspres mellem det at få eleverne til at præstere og øge deres trivsel.¹¹

⁹ *Hvordan skaber man motivation for uddannelse blandt udsatte unge?* af Noemi Katznelson og Anne Görlich (CEFU 2017)

¹⁰ Ibid

¹¹ Oplæg i DLF af Tekla Canger, KP (2018)

Danmarks Lærerforening mener

Det er vigtigt at sikre forhold, som konkret fremmer lærerens mulighed for at tage ansvar for undervisningen, klassefællesskabet og elevens trivsel, og som sikrer den gode relation mellem elev og lærer. Relationsarbejdet mellem lærere og elever og eleverne imellem er afgørende for undervisningens kvalitet og formidlingen af undervisningens indhold, og kan derfor ikke udliciteres til andre faggrupper. Lærernes muligheder for trivselsarbejde er blevet væsentlig reduceret i de senere år – der skal prioriteres accept, tid og muligheder til dette arbejde. Samtidig bør præstationspresset i folkeskolen mindskes via et styrket fokus på dannelse og alsidig personlig udvikling, som står centralt i dansk skoletradition. Frem for at præstere skal der være mere plads til at eksperimentere og mulighed for at fejle – for det er også vigtigt for at lære og udvikle sig.

Danmarks Lærerforening foreslår

Forslag 1

Styrk klassefællesskabet via klasselæreren

Genindfør klasselæreren og klassens time, som blev afskaffet med folkeskolereformen fra 2014. Det vil både styrke fællesskabet og sikre en mere koordineret indsats ift. sårbare elever. Desuden vil det øge elevinddragelsen – som er helt central for trivslen i skolen og for elevernes demokratiske dannelse.

Forslag 2

Prioritering af præstationsfrie rum i undervisningen

Afsæt tid og ressourcer til såkaldt præstationsfrie rum og lignende, som motiverer og engagerer til deltagelse, fordybelse og selvforglemmelse i skolens dagligdag. Præstationsfrie rum er undervisning, der er fri for øjeblikkelig bedømmelse, hvor undervisningens indhold og stof er i centrum uden fokus på målstyring, synlig læring, selvevaluering mv. Det er undervisning, hvor eleverne fanges af faglig fordybelse, af øjeblikket og glemmer sig selv. Det gælder både ekskursioner, lejrskoler og tværfaglige forløb samt undervisningsaktiviteter, som har fokus på elevernes faglige, personlige, sociale og praktiske kompetencer.

Forslag 3

Styrk den gode skolestart

Overgangen fra børnehaven til skolen skal styrkes. I mange kommuner er samarbejdet mellem skole og daginstitution sparet væk.

Der skal stilles krav om og skabes mulighed for at etablere et professionelt samarbejde om overgangen. Det gælder ikke mindst for socialt udsatte børn, der har det sværest med overgange. Hvis børn allerede ved skolestart oplever trivselsudfordringer, kan det betyde, at de klarer sig dårligere i forhold til uddannelse og beskæftigelse end andre.¹²

Derfor bør der være en særlig opmærksomhed på udsatte og sårbare børn i overgangen fra daginstitution til skole. En særlig handleplan for socialt udsatte børn, børn med særlige behov eller børn, der reagerer på at starte i skole, kan være et initiativ i den rigtige retning. Forældresamarbejdet er også af afgørende betydning for at sikre en god skolestart og det kan med fordel styrkes.

Forslag 4

Den kommunale 10. klasse skal sikre rum til fordybelse og afklaring

Unge skal have lov at være i tvivl om, hvad de vil og have mulighed for modning, både fagligt og socialt. De kommunale 10. klasser giver de unge tid til fordybelse og afklaring af deres uddannelsesvalg.¹³

Det er vigtigt at bevare og styrke de kommunale 10. klasser. Det vil på sigt styrke erhvervsuddannelserne, fordi en stor andel af eleverne i de kommunale 10. klasser allerede i dag netop vælger en erhvervsuddannelse.

10. klasse bør være fri af institutionsinteresser og hverken være en forskole til erhvervsuddannelserne eller til de gymnasiale ungdomsuddannelser.

10.klasse giver mulighed for at udvikle og styrke elevernes faglige, sociale og personlige kompetencer i overgangen til ungdomsuddannelser. For at styrke elevernes trivsel fra grundskole til ungdomsuddannelserne er det vigtigt at sikre 10. klasse som et frit valg for alle elever.

¹² *Trivselsudfordringer ved skolestart* (Vive 2019)

¹³ Link til undersøgelser om 10. klasse fra Danmarksevalueringsinstitut: [her](#)

Tema 2: Karakterer og test

Danmarks Lærerforening foreslår

5. Færre karakterer så sent som muligt
6. Afskaf eksamen – brug afgangsprøver og årskarakterer
7. Brug årskaraktererne som adgang til ungdomsuddannelser
8. Indfør ny karakterskala
9. Ny form for uddannelsesparathedsvurdering

Brugen af karakterer og test

I folkeskolen bruges test og karakterer som målinger af elevernes færdigheder og en bedømmelse af eleverne. Bedømmelser af elevens færdigheder har altid været en del af det danske skolesystem, men omfanget af karakterer og test i folkeskolen er øget gennem årene. I dag gives karakterer i alle fag og i forbindelse med uddannelsesparathedsvurderingen.

Med indførelsen af Fælles Mål blev undervisningen gjort ensartet via centralt fastsatte mål. Den politiske intention var at løfte det faglige niveau blandt de danske elever. Sideløbende er der iværksat reformer af uddannelsessystemet, hvor målet bl.a. har været at sikre, at alle unge får en kompetencegivende ungdomsuddannelse. Reformene har øget betydningen af karakterer for de unges fremtidsplaner og muligheder, hvilket afspejler sig i karakterkravet på 02 til erhvervsuddannelser og 5 til de gymnasiale uddannelser.

Eleverne modtager standpunktskarakterer mindst to gange om året i 8., 9. og 10. klasse. I dag går de danske skoleelever i folkeskolen til afgangseksamen, hvor eksamenskaraktererne sammen med årskaraktererne er meget afgørende for elevernes fremtidige muligheder og ret til at vælge ungdomsuddannelse.

I skoleåret 2009/2010 blev obligatoriske nationale test gennemført for første gang i folkeskolen. Målet med de nationale test er tosidigt; dels at styrke evalueringskulturen i folkeskolen og dels at have et ensartet værktøj, der kan anvendes til at følge den faglige udvikling på landsplan. Dertil kommer kommunale og lokale test, som kommuner og skoler beslutter at bruge som led i evaluering af elevernes udbytte.

En undersøgelse fra Eurydice om de europæiske landes brug af test i grundskolen viser, at Danmark i dag er et af de lande i EU, der tester mest.¹⁴

Hvad er konsekvenserne?

Forskning viser, at stigningen i dårlig mental trivsel er sammenfaldende med indførelsen af omfattende test.¹⁵ De børn, som er blevet testet hele deres liv, er også de børn, som har dårligst trivsel og mental sundhed.

Ifølge Børnerådets undersøgelse 'Pres på ungdomslivet' oplever mange unge ikke mindst et stort pres fra skolen. De unge peger selv på, at presset er forbundet med deres præstationer i skolen i forbindelse med bl.a. fremlæggelser, lektier, karakterer og test.

¹⁴ Tilstandsrapport om uddannelse Danmark (EU-kommisionen 2018) https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2018-denmark_da.pdf

¹⁵ Oplæg i DLF af Betina Jacobsen og Iben Nørup, AAU (2019)

Jævne præstationer i skolen opleves ikke længere som gode nok. Det er karaktererne 10 og 12, der stræbes efter. Og karaktererne indskrives sig i en præstationskultur, som kombineret med en perfektionskultur, øger antallet af demotiverede elever¹⁶ og øger presset og sårbarheden blandt de unge.

Ligeledes er der de senere år sat fokus på, at alle skal lære mere på kortere tid. Således forventes eleverne at have nået målene for 9. klassetrin allerede i 8. klasse.

Et for stort fokus på karakterer kan være kontraproduktivt ift. at højne elevernes faglige standpunkt. Det kan således gå ud over læringen, når elever bliver mere optaget af at præstere i egne, andres og lærerens øjne end af at udvikle evner og færdigheder.

Samtidig sker der en instrumentalisering af undervisningen, hvor fokus på læringsudbyttet tilsidesættes for målet om den gode karakter. Instrumentaliseringen slår igenem hos lærere, da de nationale test medfører et fokus på at forberede eleverne på testene i ugerne op til testdagen. Denne 'teaching to the test' er praksis mange steder på landets skoler og medvirker til at cementere præstationskulturen. I mange kommuner lægges unødigt stort pres på eleverne ved at gøre frivillige test obligatoriske, bl.a. er brugen af de frivillige nationale test steget med 33 procent.¹⁷

Endelig skaber uddannelsesparathedsvurderingen, som især lægger vægt på karakterer, også bekymring og pres hos de unge.¹⁸ Mere end 28 pct. af eleverne i 8. klasse vurderes i dag som ikke uddannelsesparate, og disse elever oplever et ekstra præstationspres i folkeskolens sidste år.¹⁹

En cocktail af præstationskultur og perfektionskultur påvirker således på mange måder børnenes læringsorientering, kompetenceudvikling og mentale sundhed.²⁰

---

¹⁶ *Karakterbogen* (Louw og Katznelson 2018)

¹⁷ *33 procent flere test på fire år: Skolers brug af nationale test eksploderer* (Altinget, Lessel 2019)

¹⁸ *Pres på ungdomslivet* (Børnerådet 2018)

¹⁹ *Uddannelsesparathed i 8. klasse - Unges vej mod ungdomsuddannelse* (EVA 2017)

²⁰ *Karakterbogen*, s.9 (Louw og Katznelson 2018)

Danmarks Lærerforening mener

Danmarks Lærerforening mener, at sammenhængen mellem elevernes trivsel og antallet af test og brugen af karakterer skal tages alvorligt, hvis vi ønsker at forbedre børnenes trivsel og mentale helbred. Skoletid fylder meget i et børneliv, og skolen må ikke ofre børns trivsel for test og karakterernes skyld.

Specifikt mht. uddannelsesparathedsvurderingen er det positivt, at regeringen lægger op til, at den afskaffes i sin nuværende form. Omvendt er det i elevens interesse at få en form for vurdering, *hvis* den er forbundet med en opfølgning, hvor eleven modtager en ekstra indsats i forhold til evt. udfordringer.

På den baggrund foreslår vi, at omfanget og brugen af karakterer og test i folkeskolen revideres og nytænkes.

Danmarks Lærerforening foreslår

Forslag 5

Færre karakterer så sent som muligt

Omfanget af karakterer bør begrænses til færre fag og der skal kun gives årskarakter i 8.-9.klasse. Det vil give plads til folkeskolen som øveskole med plads til orientering mod mestring og et fokus på at opnå forståelse og interesse for egen læreproces.

Forslag 6

Afskaf eksamen – brug afgangsprøver og årskarakterer

Med de seneste EUD- og gymnasireformer er folkeskolens afgangsprøver erstattet af eksaminer, som har fået direkte betydning for elevernes adgang til optagelse på en ungdomsuddannelse. Tidligere spillede standpunktskarakterer og årskarakterer den væsentligste rolle, når en elevs faglige niveau skulle vurderes i forbindelse med valg af ungdomsuddannelse. Disse karakterer opleves som langt mere retfærdige og mindre tilfældige end en karakter opnået ved en eksamen, bl.a. fordi de giver mulighed for en helhedsvurdering, forholder sig til elevens indsats i alle fagenes aspekter og ikke kun i de dele af fagene, som gøres til genstand for en test/eksamen. Man kan med fordel afprøve forsøg og nytænke afgangsprøverne, så de harmonerer bedre med undervisningens indhold og arbejdsformer.

Forslag 7

Brug årskarakterer som adgang til ungdomsuddannelser

Der bør flyttes fokus fra elevernes præstationer ved eksamen til et helhedsskøn af elevens færdigheder og kundskaber. Helhedsskønnet kan gives i form af årskarakterer i visse fag ift. elevens færdigheder, kundskaber, sociale kompetence og alsidige udvikling, og det kan være adgangsgivende til ungdomsuddannelserne.

Forslag 8

Indfør ny karakterskala

Karakterskalaen skal erstattes med en ny karakterskala, som fremmer elevernes motivation og som har fokus på elevernes fremgang og vækst.

Den nuværende karakterskala er en såkaldt mangelskala med fokus på elevens fejl og mangler, som er med til at øge presset på elevens præstationer. Eleven bedømmes ud fra det, som de ikke kan, og honoreres ikke ud fra det, som de rent faktisk kan. Derudover er der store spring og forskellig afstand mellem de enkelte karakterer. Fx fra 4 til 7 og fra 10 til 12. Gode resultater som fx 4 og 7 undervurderes og accepteres ikke af eleverne som 'gode', og elever, der har forbedret sig væsentligt, kan opleve, at indsatsen ikke honoreres på fair vis.²¹

Derfor bør der udvikles en karakterskala til brug i grundskolen. Det er mere væsentligt, at det karaktersystem, som bruges i folkeskolen er motiverende, gennemskueligt og retfærdigt for eleverne end at det er genkendeligt i andre uddannelsesinstitutioner.

Forslag 9

Ny form for uddannelsesparathedsvurdering

Det vil være en hjælp for eleven med en ny form for vurdering, der vægter karakterer lavere, giver ret til eventuel opfølgende indsats og er forbundet med mere omfattende vejledning, hvor alle elever også kan udfordres på deres valg af uddannelse, så uddannelsesvalget bliver så kvalificeret som muligt.

---

²¹ *Evaluering af 7-trinsskalaen (EVA 2019)*

Tema 3: Dokumentationskrav og styring

Danmarks Lærerforening foreslår

10. Afskaf sprogpøverne
11. Afskaf reglerne om at trække forældre i ydelser i tilfælde af højt fravær
12. Styrk samspillet mellem skole og hjem
13. Styrk trivselsfremmende indsatser – lav den nationale trivselsmåling om
14. Styrk evalueringskulturen
15. Test er først og fremmest et pædagogisk værktøj for læreren

Der er et stort fokus på kvalitet og faglighed i folkeskolen, samtidig med at der i stigende grad stilles skærpede centrale krav til, hvordan skolen skal løse sine opgaver.

Det sker i høj grad ud fra et styringsparadigme, hvor skolerne pålægges detaljeret brug af elevplaner, læringsmåling via test af elevers læring, valg af fælles digitale platforme, deltagelse i kommunale konceptuelle udviklingsprojekter, trivselsmålinger, afrapporteringer mv.

Kommunerne har øget antallet af test, og samtidig er uddannelsesparathedsvurderingen rykket fra 9. klasse til 8.klasse. Der er kommet flere eksamensfag til, tidligere i skolen, og der er indført prøve i de praktisk/musiske valgfag allerede i 8. klasse.

Rammerne for at drive skole er således blevet mere snævre i takt med, at dokumentationskravene er vokset. Det øgede fokus på måling af individets præstationer og efterfølgende færd i uddannelsessystemet har negativ betydning for nogle elevers motivation og oplevelse af ikke at slå til – det går særligt ud over de elever, der ikke motiveres og engageres gennem målinger og præstationer.

Både skoleledere, lærere og børnehaveklasseledere oplever, at den kommunale målstyring er øget siden folkeskolereformen i 2014.²²

Skoleledere oplever, at de skal lede mere opad og betragter samarbejdet med forvaltninger som en eksamenssituation, hvor de skal kunne præstere data på snævre resultater for forvaltningen.²³

Lærere og børnehaveklasseledere oplever, at mere og mere arbejde skal dokumenteres, og at der er for få ressourcer til at hjælpe børn med behov for støtte. Samtidig presses de ansatte i skolen af, at der er et udtalt krav om, at eleverne skal klare sig bedre.

Gennem årene er der sket en øget grad af individualisering i skolen, hvilket kommer til udtryk gennem standardiserede elevplaner, individuelle målsætninger for elever og test af elevers læring. Disse forandringer er sket parallelt med, at elevernes mentale sundhed er væsentligt forringet.

Danmarks Lærerforening mener

Danmarks Lærerforening mener, at den centrale styring af folkeskolen og voksende dokumentationskrav påvirker kvaliteten af undervisningen i negativ retning og indsnævrer lærerens handle- og råderum. Undervisningen instrumentaliseres i et forsøg på at gøre eleverne klar til test, eksamener og videre uddannelse.

Vi skal styrke skolen og lærerens professionelle råderum, så der skabes balance i skolens hverdag og i undervisningen. Eleverne skal gennem motiverende undervisning, der balancerer mellem præstation og mestring, opleve, at de dur og dermed får tillid til egne evner og værd.

²² Skoleledernes oplevelse af folkeskolereformens fjerde år (VIVE 2018)

²³ Samarbejdet mellem forvaltning og skoleledelse om elevernes læring og trivsel (EVA 2017)

Danmarks Lærerforening foreslår

Forslag 10

Afskaf sprogprøverne

Sprogprøverne i folkeskolen betyder, at elever kan dumpe i børnehaveklassen. Det er centralt besluttet, at skolen skal måle barnets præstationer, inden barnet overhovedet er startet i 1. klasse. Der er indført adgangskrav for at fortsætte i skolen efter børnehaveklassen. En sådan skolestart, hvor elever frasorteres, er demotiverende. Vurderingen af barnets skoleparathed bør ikke baseres på test af barnets færdigheder, men på en helhedsvurdering af barnet, som er udarbejdet i et samarbejde mellem forældre, institution og skole. Hvis de ansatte i skolen bliver kontrollører frem for samarbejdsparter, ødelægges de gode relationer mellem lærer, elev og hjem. Børn og deres forældre skal være trygge ved skolen, og børn med sproglige udfordringer skal have den støtte, som de har brug for – uanset hvilken klasse eller skole de går i og uafhængigt af hvor de bor.

Forslag 11

Afskaf reglerne om at trække forældrene i ydelser i tilfælde af højt fravær

Målet med denne del af ghettopakken er at nedbringe ulovligt skolefravær. Problemet er blot, at det rammer børn i problemer, og dermed udsætter børn, som i forvejen er i risiko for marginalisering, for yderligere pres. Børn skal ikke ansvarliggøres for familiens økonomi. Det er ikke et skridt mod bedre mental sundhed, læring og trivsel.

Derudover er det meget dyrt jf. det sociale klagensævn, der forventer store udgifter, som følge af stor stigning i antallet af klager. Disse ressourcer kan bruges bedre ude på skolerne til indsatser, som rent faktisk hjælper børnene.

Forslag 12

Styrk samspillet mellem skole og hjem

Med indførelsen af digitale læringsplatforme er kommunikationen mellem skole og hjem i høj grad gjort digital. Brug af digital elevplan, kontaktbog, ugeplaner, informationsopslag, lektiebog mm. opleves ofte som envejskommunikation, og nogle forældre opgiver på den baggrund samarbejdet og kommunikationen med skolen.²⁴ Der er brug for at vende tilbage til en mere dialogorienteret samtale, så alle forældre og elever føler sig trygge ved samarbejdet.

²⁴ Samspil mellem skole og hjem (Aksevoll 2018)

Det er lærere, forældre og elever, som sammen styrker den gode dialog om barnets fortsatte faglige, personlige og social udvikling – til fordel for bedre trivsel.

Forslag 13

Styrk trivselsfremmende indsatser – lav den nationale trivselsmåling om

Der bruges uforholdsmæssig meget mere tid og ressourcer på at generere data end på indsatser, der rent faktisk gavner elevernes trivsel.

Disse ressourcer kan i stedet bruges på trivselsfremmende indsatser tæt på eleverne og i større overensstemmelse med klassens og elevernes behov. Både ressourcer og viden om hvilke kontekstafhængige indsatser der gavner, skal tætte på praksis.

Forslag 14

Styrk evalueringskulturen

Der er brug for en styrket og ændret evalueringskultur i folkeskolen, så der fremover er sammenhæng mellem undervisningen og de valgte evalueringsformer. De nationale test blev i sin tid indført for at styrke evalueringskulturen, men har ikke løftet denne opgave.

I folkeskolen skal elevernes udbytte af undervisningen evalueres og bedømmes på et retfærdigt og gennemsigtigt grundlag, så eleverne forberedes til at kunne indgå i samfundet og til at kunne træde ind i et videre uddannelsesforløb.

Det er et stort arbejde at forlade én evalueringskultur til fordel for en bedre. Der er brug for i langt højere grad at have fokus på elevernes fremskridt og deres faglige, sociale og personlige udvikling end blot på opnåede resultater.

Danmarks Lærerforening stiller sig gerne til rådighed for at indgå i et konstruktivt samarbejde om denne vigtige opgave.

Forslag 15

Test er først og fremmest et pædagogisk redskab for læreren

De nationale test skal erstattes af bedre pædagogiske redskaber, som kan hjælpe lærere med løbende at tilrettelægge elevernes undervisning bedst muligt. Mange kommuner har gode erfaringer med pædagogiske test, som måler den enkeltes elevs faglige niveau og progression, særligt i dansk og matematik.

Danmarks Lærerforening vil gerne drøfte, hvordan testredskaber kan gøres meningsfulde til gavn for elevernes faglige udvikling og trivsel.

Litteraturliste

Statens Institut for Folkesundhed (2018):

Skolebørnsundersøgelsen 2018

Sundhedsstyrelsen (2011):

Psykisk mistrivsel blandt 11-15 årige

Louw & Katznelson (2018):

Karakterbogen

Børnerådet (2018):

Pres på ungdomslivet

Kaas og Canger (2018):

Marginaliserede unges fortællinger om skole og fritid

Noemi Katznelson og Anne Görlich (2017): *Hvordan skaber*

man motivation for uddannelse blandt udsatte unge?

VIVE (2019):

Trivselsudfordringer ved skolestart

Danmarks Evalueringsinstitut (2018):

Valget af 10. klasse

Danmarks Evalueringsinstitut (2018): *Derfor vælger de unge*

10. klasse - og det de vil bagefter

Europa-Kommissionen (2018):

Tilstandsrapport om uddannelse Danmark

Altinget, Lessel (2019): *33 procent flere test på fire år:*

Skolers brug af nationale test eksploderer

Danmarks Evalueringsinstitut (2017): *Uddannelsesparathed i*

8. klasse - Unges vej mod ungdomsuddannelse

Danmarks Evalueringsinstitut (2019):

Evalueringsaf 7-trinsskalaen

VIVE (2018):

Skoleledernes oplevelse af folkeskolereformens fjerde år

Danmarks Evalueringsinstitut (2017): *Samarbejdet mellem*

forvaltning og skoleledelse om elevernes læring og trivsel

Aksevoll (2018):

Samspil mellem skole og hjem

DANMARKS LÆRERFORENING

Vandkunsten 12
1467 København K

Telefon: 33 69 63 00